

Závěrečné hodnocení XVIII. národní přehlídky vesnických a zemědělských divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou

---

Letošní XVIII. národní přehlídka vesnických a zemědělských divadelních souborů, která je závažnou součástí Festivalu zájmové umělecké činnosti 1987, se konala v předvečer oslav významného výročí novodobých dějin lidstva - 70. výročí Velké říjnové socialistické revoluce. A ještě jeden mezník si v tomto roce právem připomínáme - 40. výročí vyhlášení Hradeckého programu.

Zájmová umělecká činnost v oblasti divadla je nesmírně potřebnou, mimořádně přitažlivou a zcela nezastupitelnou aktivitou desítek, stovek a tisíců lidí, kteří si dobrovolně a vědomě zvolili právě tento způsob seberealizace a co více - tento způsob obohacení života společnosti, v níž žijí, pracují, vytvářejí nové osobité kulturní hodnoty. V podmínkách těchto divadelních souborů, které se každoročně ucházejí o účast na národní přehlídce ve Vysokém, působí tyto skutečnosti mnohdy ještě závažněji a závazněji. Jde o ony soubory nazývané vesnickými, případně venkovskými, a zemědělskými, soubory pracující v nevelkých lokalitách, nezdávka vzdálených od kulturních center. Tato fakta vy však neměla zásadně ovlivňovat kvalitu, snižovat kritéria či vést přísnou dělící čáru mezi městským a venkovským divadlem. Na toto téma, které v budoucnu bude zřejmě i pro vysokou přehlídku tématem inspirativním, se velice potřebně a seriózně zamýšlela řada účastníků ankety zpravodaje Větrníku. Tento denní zpravodaj i jeho podnětná anketa se staly letos důležitou součástí přehlídky s nepochybným přesahem do další práce na zkvalitňování zájmové umělecké činnosti.

Vyhlašovatel národní přehlídky, Český výbor Svazu družstevních rolníků, smysluplně podporuje zájmovou uměleckou činnost v oblasti divadla. Jeho soustavný příkladný zájem o přehlídku i její zkvalitňování je pozitivním přínosem i povzbuzením pro všechny divadelníky.

Letošní vysoká přehlídka byla po dramaturgické stránce jednostrannější než předešlé ročníky, což samo o sobě není výtkou, ale konstatováním určitého projevu orientace souborů na dramatiky domácí, převážně současné, převážně zábavného charakteru. Ze sedmi přehlídkových titulů jsme viděli pět her českých / z toho tři komedie současných autorů, jedna současnou dramaturgií moderní

české klasiky a jednu hru klasickou/, do současné domácí tvorby patřila svým způsobem i autorská adaptace světové klasiky, a posledním titulem bylo současné polské drama.

I přes toto určité zjednodušení /na letošní přehlídce například nebyla bohužel zastoupena ruská či sovětská dramatika, což ovšem souvisí i s výběrem těchto titulů na národní přehlídku ruských a sovětských her ve Svitavách, která proběhne vzápětí po Vysokém/ je v dobrou polovinu titulů znát evidentní úsilí o náročnou dramaturgii, odpovídající logicky zvyšujícím se požadavkům vývoje soudobého divadelního směřování. Ve všech uvedených inscenacích - i v těch, jejichž úkolem je především pobavit diváky - bylo možno konstatovat velkou péči, věnovanou realizaci, byť se vše ne zcela zdařilo.

Lze konstatovat, že všechny hry přehlídky / a v řadě případů i inscenace/ se vyjadřovaly nějakým způsobem k tomu, co nás v současné době zajímá, co by mohlo rezonovat v publiku, ať už v rovině mezilidských vztahů či tématech, mapujících společenský kontext v širších souvislostech. V úsměvné nadsázce reflektovaly mezilidské problémy tři české komedie - Hubačova apokryfní Generálka, která měla relativně vyšší ambice než např. jednoduchá moralita, Dietlovy Benohrabské grácie či Tallerův přepis starých frašek a Werichova Fimfára pod názvem Komédie o chytrosti. Jakousi spojnicí mezi těmito hříčkami, a mezi texty závažného obsahu byla Háková dramatizace Čapkových povídek Čtyři případy komisaře Mejzlika, která tradičním, nicméně citlivým způsobem uvedla na scénu čapkovský humanismus. Skutečně závažnými příspěvky v oblasti dramaturgické byly tři texty, jejichž inscenátoři se pokusili - byť v každém souboru s různým zdarem - o zásadní úpravu hry, a to s konkrétním zacílením: přizpůsobit text svému osobitému inscenačnímu výkladu. Širáskova Vojnarka, jediný reprezentant české klasiky na této přehlídce, sledovala radikálním zkrácením a zjednodušením možnost přiblížit toto venkovské drama o tragických důsledcích neporozumění mezi lidmi dnešním divákům. Světová klasika, zastoupená Jarryho Králem Ubu, jen obtížně realizovatelnou francouzskou hrou, která se stala mezníkem v dějinách divadla 20. století, doznala velké, leč poučné proměny. Tento autorský zásah míří k posílení stále aktuální nebezpečí - zneužití moci. A konečně současné polské drama, Tetterova Zeď, souborem cílevědomě upravené k posílení modelovosti hry, je varováním před deformacemi ve vztazích v mezní situaci /zde je tou situací 2. světová válka/.

Divadelní soubor Domu kultury a Sáltního statku Hanušovice -

Alois Jirásek : VOJNARNA / režie: Stanislav Waniek j.h./

Kladem této inscenace byl moderní dramaturgický přístup k jedné z nejlepších her české klasiky. Výrazná textová úprava uměřuje k současnému výkladu realistického dramatu, oprostuje předlohu od dobových reálií a vedlejších motivů. Text tak získal na dramatickosti a zdůraznil ta témata, která mají šanci rezonovat v dnešním hledišti. Naznačený záměr se však přes poctivé úsilí souboru nepodařilo zcela realizovat. Přes některé zajímavé herecké výkony - citovostí upoutala zejména Zdena Brachovnová v titulní roli - zůstala inscenace zatím na úrovni reprodukce daného textu. Kvality dramaturgické by mohly být souboru napříště impulsem k vyšším nárokům v realizaci.

Tylovo divadlo OB Ořechov u Brna -

Alfred Jarry : UBU KRÁLEM aneb SEN VÁSLAVA KUBULY

/Úprava a režie: Vlastimil Peška/

Inscenace vychází z podstatné autorské úpravy téměř stoleté sžíravé komedie, provokující a demaskující maloměšáka ve všech jeho obudných projevech. Klíčem, jímž soubor otevírá tuto obtížnou, jen výjimečně hranou hru "practce absurdního divadla", je s e n prostého člověka. Inscenace je cenná v tom, že nejde o vtipný rámeček, nýbrž o organickou, soustavně a přemýšlivě uplatňovanou významovou rovinu, která divákům umožňuje sledovat složitý /zde však funkčně zjednodušený/ děj, a co víc - se smyslem tohoto hyperbolizovaného příběhu se v hledišti konfrontovat. Nesmírná hravost, komediálnost, i disciplína celého kolektivu přináší členstvu to nejocernější: inteligentní zábavu pro širokou diváckou adresu, osvobozující humor vybízející k přemýšlení. Je to další stupeň na cílevědomé cestě souboru - cestě za vlastním stylem.

Divadelní soubor Žlutičan při JZD Mír Pšov se sídlem v Novosedlech -

Ivan Talleer : KOMEDIE O CHYTROSTI /Režie: Jaromír Břehový/

Nepříliš invenční textová předloha o lidských slabostech, hlouposti i moudrosti, je spíše jednoduchou synopsí, předpokládající tvůrčí přínos inscenátorů, což se souboru podařilo. Režisér odhadl přesně žánr lidového divadla, bez nároků na přesnost či rekonstrukci dobových prostředků. Inscenace uplatňuje princip antiiluzivnosti.

Spontánní herecká práce se inspiroje prvky naivního divadla, divadla tzv. sousedského a dokáže přelentout i dílčí nejednotnosti. Hudební složka šťastně využívá lidových písní i muzikantských dispozic členů souboru. Nedostatky byly v málo vynalézavém řešení některých situací a v nepřesnosti point. Ve vynuceném hereckém kolektivu zaujaly výkony Miloslava Elgera /Andrěj/ a Jiřiny Kopplerové /Žofie/. Jednoznačné poslání - vkusně pobavit - naplnila žlutická inscenace bez zbytku.

Divadelní soubor K.Čapek ZK BOM Dolu Z.Nejedlý Malé Svatoňovic -
Karel Čapek : ČTYŘI PŘÍPADY DOKTORA MEJZLIKA

/Dramatizace a režie : Vladimír Hák/

Sympatickým rysem práce souboru byl pokus o vlastní jevištní přepis povídek Karla Čapka, propojených v této dramatinaci postavou JUDr. Mejzlika. Text se drží věrně Čapkových dialogů a citlivým způsobem propojuje jednotlivé povídky. Tato samostatná práce s prozaickou předlohou - a samo zřejmě i výběr autora a tématu - je dramaturgickým vkladem, byť realizovaným v jednoduché podobě. Realizace přinesla řadu problémů a neobratností v prostorovém řešení i v herecké práci. Výjimkou byli ti představitelé, kteří dokázali na jevišti přinést svou autentickou osobnost a čapkovským člověčenstvím souznít s hledištěm. To se podařilo především Vladimíru Hákoví v postavě strážmistra Hejdy, ale např. i Zdeňku Špeldovi v několika výrazně odlišných postavách. Soubor začíná - po dlouhé přestávce v činnosti - znovu postupně objevovat zákonitosti divadelního projevu.

Divadelní soubor Klubového zařízení MNV Dolní Kralovice -
Jiří Hubač : GENERÁLKA /Režie: Gustav Bečvář/

Text nabízí atraktivní konverzační komedii na pseudohistorický námět apokryfně vyjadřující současné významy - zábavný text plný bonmotů, paradoxů a slovního humoru, obratný dialog. Soubor se toho všeho chopil s chutí a naplnil představení v souladu se svými dispozicemi. Zaujala především Věra Zelenková jako Josefína Pontiová bohatě plastickým výkonem, plným osobního kouzla a nesporné herecké zkušenosti. Ostatní partneři zůstali poněkud ve stínu tohoto výkonu. Dílem svými hereckými možnostmi, dílem z toho důvodu, že režie se soustředila spíše na slovní jednání než na rozvíjení situací a vztahů mezi postavami, zejména rozvíjejícím se vztahem mezi Napoleonem a Josefínou. Přes určitou monotematicčnost a jednoduchost naplnila inscenace své zábavné poslání a velmi živě rezanovala v hledišti.

Divadelní soubor J.K.Tyl Josefův Důl při ZV ROH Jabloneckých skláren
Josefův Důl a JZD Chovatel Lučany nad Nisou --

Jaroslav Dietl : SENOHRABSKÉ GRÁCIE /Režie: Božena Dufková/

Starší text zkušeného českého dramatika, ale daleko spíše tvůrce vyhraněného typu televizního seriálu, satirická moralita s tématem drobných i větších nešvarů v práci i doma poskytuje řadu solidních hereckých příležitostí pro ženy a vůbec pro početně větší soubor, který má chuť si zahrát. Hra je značně poplatná své době a nedává příliš mnoho možností k aktualizaci. Režie se proto soustředila na vhodné typové obsazení rolí, dala inscenaci řád a odpovídající temporytmus a dobře využila funkční variabilní scénografie. Soubor realizoval jednoduchý text s velkým zaujetím, podařilo se mu navázat kontakt s diváky, ale přes všechnu snahu se nepodařilo překlenout nedostatky předlohy. Po tomto oddechovém titulu by bylo sympatické setkat se se souborem nad textem náročnějším.

Divadelní soubor Rádobydivadlo OB Klapý --

Jan Tetter : ZEDĚ /Režie: Ladislav Valeš/

O záslužné uvedení současné polské protiválečné hry v čs.premiére se postaral progresivní amatérský soubor -- i přes riziko značné komplikovanosti při výkladu a chápání určitého proudu polské dramatiky, založené na přemíře symbolů, metafor, znaků, zašifrovanosti. Hra -- i inscenace -- postihuje mezilidskou izolaci a nebezpečnou proměnu v krizové situaci. Režisér značnou úpravou posílil modelovost hry, zároveň však vedl zkušené a vzácně vyrovnané herce k psychologické práci. Tím umožnil divákům emotivní vnímání drastického příběhu -- dostal se ovšem v některých situacích do střetu s původním textem. Scénické ztvárnění z ději /symbolu a zároveň reality/ bylo nepřesvědčivé. Přes řadu otázek má inscenace nesporné hodnoty v režijní i herecké práci.

Závěrem: národní přehlídka ve Vysokém 1987 splnila své poslání v široce otevřených možnostech konfrontace tvůrčích výsledků všech zúčastněných souborů i dalších účastníků přehlídky. Nedílnou součástí této konfrontace byla každodenní setkání souborů s porotou a plénem, dále 2.ročníku kursu praktické režie, přednáška o nejnovějších trendech v současném sovětském divadle, a řada dalších doprovodných, zejména vzdělávacích akcí, které vytvářejí specifikum právě této přehlídky. Za tradičně přátelskou atmosféru, jejíž spolutvůrcem je domácí divadelní soubor Krakonoš v roli nejkrásnější -- v roli hostitele -- nezbyvá než poděkovat...

Bh.č.187/87

PROTOKOL O UDĚLENÍ CEN

XVIII.národní přehlídka vesnických a zemědělských divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou ve dnech 10.-18.10.1987

Cenu za inscenaci hry Alfreda Jarryho v úpravě Vlastimila Pešky

UBU KRÁLEM aneb Sen Václava Kubuly -- Tylovu divadlu OB Ořechov u Brna
Cenu za inscenaci hry Ivana Tallera KOMEDIE O CHYTROSTI -- divadelním
souboru Žlutíčan při JZD Mír Pšov se sídlem v Novosedlech.

Čestná uznání :

LADISLAVU VALEŠOVI za cílevědomé úsilí o ztvárnění náročného současného dramatu Jana Tettera Zeď.

JAROMÍRU BŘEHOVÉMU za invenční přístup k realizaci hry Ivana Tallera Komédie o chytrosti.

RADOSLAVĚ HADAČOVĚ za herecký výkon v roli Matky Ubu v inscenaci hry Alfreda Jarryho v úpravě Vlastimila Pešky Ubu králem, aneb Sen Václava Kubuly.

JAROSLAVU LORENCOVI za herecký výkon v roli Kapitána Obruby v inscenaci hry Alfreda Jarryho v úpravě Vlastimila Pešky Ubu králem, aneb Sen Václava Kubuly.

VLADIMÍRU HÁKOVI za herecký výkon v roli strážmistra Hejdy v inscenaci Hákovy dramaturgické Čapkových povídek Čtyři případy doktora Mejzlika.

VĚŘĚ ZELENKOVĚ za herecký výkon v roli Josefíny v inscenaci hry Jiřího Hubače Generálka.

EVĚ ANDĚLCOVĚ za herecký výkon v roli Matky v inscenaci hry Jana Tettera Zeď.

DANĚ KRAUSKOPFOVĚ za herecký výkon v roli Tilli v inscenaci hry Jana Tettera Zeď.

Marie Boková v.r.
předsedkyně poroty

Zdena Křivanová v.r.
za ČV SDR

Vysoké nad Jizerou 18.10.1987

Bl.č.186/87